

Bas en Klaas krijgen de hoogste Nederlandse onderscheidingen voor hun onderzoek aan Radboud universiteit

NIJMEGEN - Twee Radboudonderzoekers krijgen de allerhoogste Nederlandse onderscheiding in de wetenschap. De Stevinpremie is voor neuroloog en Parkinson-expert Bas Bloem, de Spinozapremie gaat naar Klaas Landsman, hoogleraar wiskunde.

Suzanne de Winter 17-06-22

Bas Bloem stond nog op de landingsbaan in Boston. Klaas Landsman was thuis. Beide Radboudonderzoekers kregen drie weken geleden een telefoontje: gefeliciteerd met de hoogste Nederlandse onderscheiding in de wetenschap (zie: kader).

Bloem, neuroloog en expert op het gebied van de ziekte van Parkinson, sloeg van blijdschap de onbekende naast hem op de schouder. Landsman, hoogleraar wiskunde, was sprakeloos: „Ik moest mezelf bij elkaar rapen om het telefoontje af te maken.” Daarna ging -ie op een holletje Bossche bollen scoren. „Die had ik wel verdiend.”

Claim to fame

Ze willen heel graag volleyballend op de foto; mag dat? Het idee achter hun verzoek wordt al snel duidelijk: beide hoogleraren speelden ooit op hoog niveau. Bloem zat in Jong Oranje, Landsman werd Nederlands jeugdkampioen. Maar zijn *échte claim to fame*, vertelt Landsman lachend, was als coach van het damesvolleybalteam van de Universiteit van Cambridge, toen hij daar in 1990 werkte. Dat team verloor honderd jaar op rij van Oxford, maar won onder mijn leiding twee keer achter elkaar. En dan blijkt die topsportervaring ook nog van grote betekenis voor hun carrière, dus is de foto meer dan alleen maar geestig. Bloem: „Het heeft me echt gevormd. Ik heb er discipline van gekregen.” Landsman knikt: „Maar ik eigenlijk meer nog van mijn schaakcarrière: acht uur per dag naast het vwo. Heel hard werken en ontdekken dat je dat leuk vindt, dat was belangrijk voor me. Schaken heeft me geleerd hoe structuur werkt, hiërarchie, de rol van leiders en mode. Openingszetten zijn extreem modegevoelig.”

Jij moet genetica gaan doen!

Ook in de wetenschap gebeurt dat volgens de hoogleraren. Landsman: „Allemaal achter iemand aan hollen van wie het talent anders is dan van jou. Door het schaken heb ik geleerd mijn eigen pad te volgen.” Bloem: „In het begin van mijn carrière zeiden mensen: ‘Jij moet genetica gaan doen. Een gen voor Parkinson vinden, of een nieuwe experimentele behandeling.’ Genetica was toen een modegril. Nee, zei ik, ik hou van zorg.”

Ik zou een centrum willen opzetten. Op de negentiende etage van het Erasmusgebouw is nog plek.

Bloem zette ParkinsonNet op; een landelijk netwerk van zorgverleners die gespecialiseerd zijn in de ziekte waarbij de hersenen de spierbewegingen steeds minder goed sturen. „We hebben de prijs ten dele gekregen omdat we veel onderzoek hebben gedaan naar de gunstige effecten van sport. Dat onderdrukt de symptomen, lijkt de ziekte een beetje af te remmen en zorgt voor nieuwe uitlopertjes in het brein. Supergaaf, een van mijn meest spraakmakende onderzoeken.”

Een volleybalteam van 4000 spelers

De neuroloog komt terug bij volleybal en het belang van opereren in een team: „Iedereen heeft een andere taak op het veld. Ik stond bij Jong Oranje alleen maar te passen. Ik deed een ding, maar dat deed ik heel goed. Bij ParkinsonNet, waar ik mijn prijs mede aan te danken heb, hebben we fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten en neurologen heel deskundig gemaakt en samen hebben ze een meerwaarde voor Parkinsonpatiënten. Ze zijn zeg maar een nationaal volleybalteam geworden, van vierduizend spelers.”

Aan hun onderscheiding zit een geldprijs vast van 2,5 miljoen euro, bedoeld voor nieuw onderzoek. In hun gedachten is het geld al schoon op. Meer dan. Landsman wil graag een centrum opzetten. Een beetje zoals de iHub die de Radboud sinds 2019 heeft; een onderzoeksgroep van wetenschappers op het gebied van informatica en filosofie die samen de digitale samenleving onderzoeken.

Een eigen centrum

Ook Landsman zou willen samenwerken in een nieuw centrum - ‘Op de negentiende etage van het Erasmusgebouw is nog plek’- met wetenschappers die je niet een-twee-drie linkt aan wis- en natuurkunde.

„Ik heb vrienden bij filosofie, theologie en religiewetenschappen die zich bezighouden aan oudere wetenschap, tot en met de zestiende eeuw. Ik houd me bezig met wetenschap van de 20ste en 21ste eeuw. We kunnen elkaars deskundigheid goed gebruiken. Ik werk onder meer aan zwarte gaten en kwantummechanica en daar kom je echt alleen verder mee als je er ook filosofisch over nadenkt.”

Het is highriskonderzoek. Het kan op honderd manieren mislukken. Maar er gaat, vind ik, al te veel geld naar veilige onderzoeken.

Bloem vindt het verhaal van Landsman fascinerend: „Ook al heb ik geen kokosnoot verstand van wat hij doet, ik raak zo geïnspireerd door hoe hij niet in hokjes denkt. Dat doe ik ook niet. De versnelling van wetenschap gebeurt op de kruisvlak van verschillende disciplines. Ik heb als neuroloog bijvoorbeeld overleg met revalidatieartsen, maar ook met techbedrijven.”

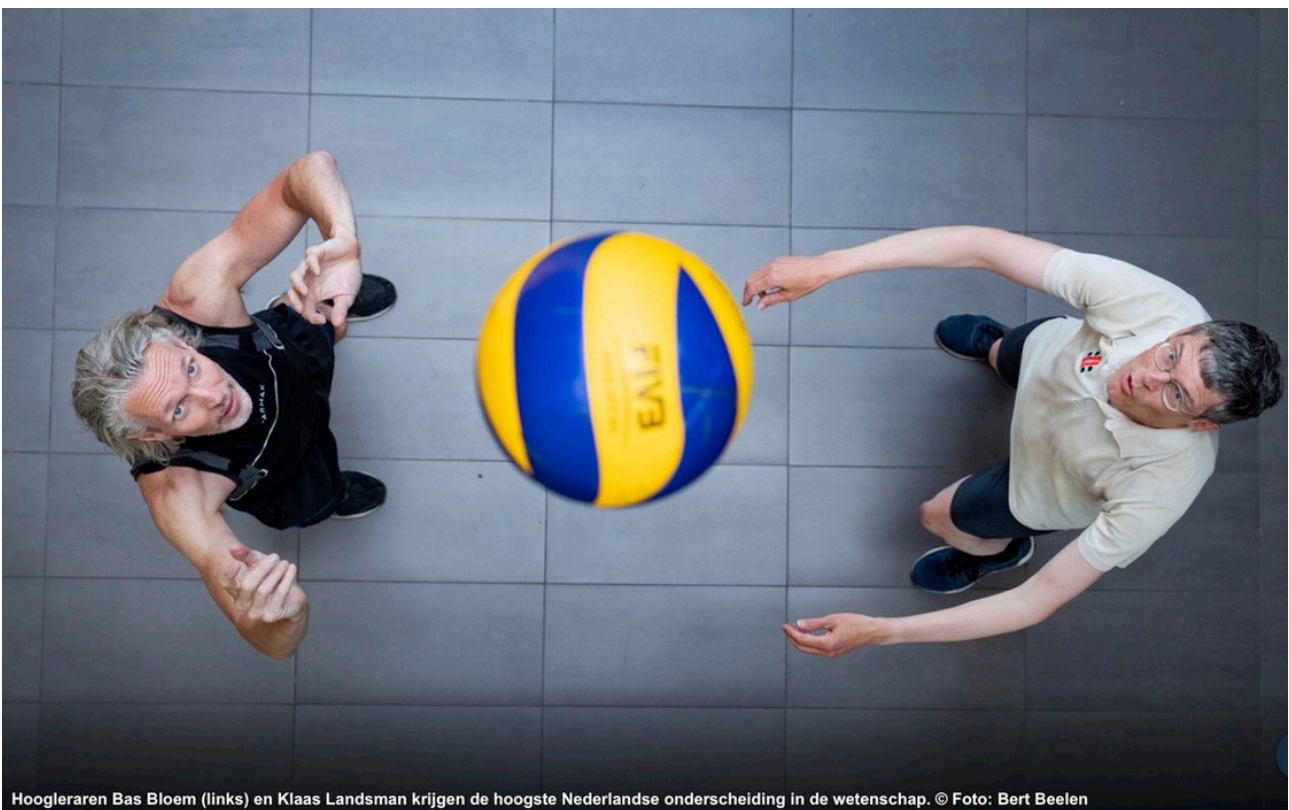
Op 100 manieren mislukken

Zijn 2,5 miljoen wil Bloem besteden aan het eerste onderzoek ter wereld dat moet uitwijzen of Parkinson met bewegen en sporten te voorkomen is. Looptijd: 10 jaar. „We zaten net te tobben over hoe we aan het geld moesten komen. Het is highriskonderzoek. Het kan op honderd manieren mislukken. Maar er gaat, vind ik, al te veel geld naar veilige onderzoeken. Je moet het bijna afhebben voordat iemand er geld in steekt. Maar die Stevinpremie, die kun je juist heel stoutmoedig uitgeven.”

Landsman, die toeval en determinisme (alles heeft een reden) bestudeert, knikt: „Van al die wetenschap heeft 1 procent nut. Maar die ene procent die nut blijkt te hebben zou er niet zijn zonder al die onderzoeken die mislukken.”

Twee premies naar dezelfde universiteit: een zeldzaamheid

De Spinozapremie en de Stevinpremie zijn de hoogste Nederlandse onderscheidingen in de wetenschap. De premies worden sinds 1995 jaarlijks uitgereikt door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk onderzoek. Ze gaan naar onderzoekers die tot de internationale top behoren. Elke winnaar krijgt 2,5 miljoen euro voor nieuw onderzoek. Bij de Spinozapremie (voor Klaas Landsman) ligt de nadruk op wetenschappelijke werk en fundamentele vraagstukken; de Stevinpremie (voor Bas Bloem) honoreert de maatschappelijke impact. Het komt zelden voor dat twee premies (dit jaar krijgen zes

Hoogleraren Bas Bloem (links) en Klaas Landsman krijgen de hoogste Nederlandse onderscheiding in de wetenschap. © Foto: Bert Beelen

wetenschappers hem) naar één universiteit gaan.